

BIUDŽETINĖS ĮSTAIGOS ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURO 2024 M. VEIKLOS PLANAS

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Veiklos plane iškeltas tikslas rūpintis savivaldybės gyventojų sveikata, vykdyti savivaldybės teritorijoje Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojamą savivaldybių visuomenės sveikatos priežiūrą, siekiant mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą, gerinti gyvenimo kokybę, teikiant kokybiškas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas. Visuomenės sveikatos biuro (toliau – Biuras) veiklos 2024 m. plane (toliau – planas) iškeltas siekiamas tikslas ir uždaviniai, jų įgyvendinimo priemonės, įgyvendinimo partneriai, vertinimo kriterijai ir laukiami rezultatai.

1.2. Biuro veiklos planas parengtas Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės priežiūros funkcijų vykdymo 2024 m. veiklos prioritetų vertinimo kriterijų reikšmių planu, „Visuomenės sveikatos stiprinimo gairėmis“, Alytaus rajono savivaldybės 2024–2026 metų strateginiu veiklos planu, „Visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo savivaldybėse aprašu“, Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rezultatais, taip pat vadovaujantis Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymu, Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymu, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymu, Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymu, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymu, Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų strategija, Pasaulio sveikatos organizacijos dokumentu „Sveikata visiems XXI a.“, Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) rekomendacijomis bei kitais teisės aktais ir sveikatos politikos principais, kurie užtikrina visuomenės sveikatos politikos formavimą ir įgyvendinimą.

2. SITUACIJOS ANALIZĖ

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Lietuvoje gyventojų skaičius daugelį metų kinta neigiamą linkme: 2023 metų pradžioje Alytaus rajone gyveno 25 513, 2024 m. – 25 464 (išankstiniai duomenys) nuolatiniai gyventojai (1 lentelė).

1 lentelė. Nuolatinių Alytaus raj. gyventojų skaičius ir jo pokytis 2014–2024 m. pradžioje

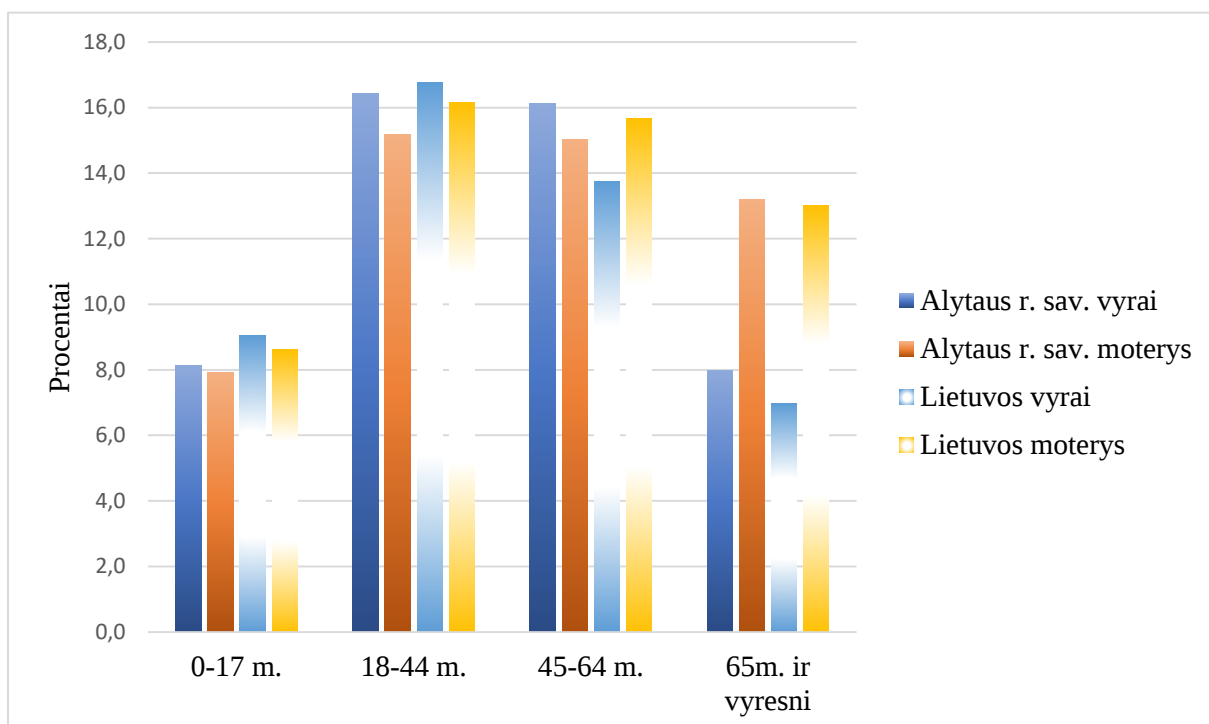
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.	m.
Alytaus r.	27347	27126	26831	26563	26077	26153	25729	25581	25429	25513	25464*
Pokytis	-271	-221	-295	-268	-486	+76	-424	-148	-152	-84	-49

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

** išankstiniai duomenys*

Vertinant demografinę situaciją pagal lytį, pastebėta, kad 2023 m. moterys Alytaus rajono savivaldybėje sudarė daugiau nei pusę (50,7 proc.) gyventojų, vyrai – 49,3 proc.

Nagrinėjant gyventojų struktūrą pagal amžių, pastebima, kad didžiausią Alytaus rajono gyventojų dalį sudaro darbingo amžiaus asmenys: 18–44 m. (31,6 proc.) ir 45–64 m. (31,1 proc.) gyventojai. Vaikai (0–17 m.) sudaro 16,0 proc., o 65 m. ir vyresni – 21,2 proc. visų rajono gyventojų. Panašus pasiskirstymas stebimas ir visoje Lietuvoje (1 pav.).



1 pav. Lietuvos ir Alytaus r. gyventojų pasiskirstymas pagal lytį skirtingose amžiaus grupėse 2022 m. (proc.)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – tikimybinis rodiklis, rodantis, kiek vidutiniškai metų gyvens kiekvienas gimęs arba sulaukęs tam tikro amžiaus žmogus, jeigu visą būsimą tiriamos kartos gyvenimą mirtingumo lygis kiekvienoje gyventojų amžiaus grupėje nekis. Higienos instituto duomenimis, 2022 m. vidutinė tikėtina Alytaus rajono gyventojų gyvenimo trukmė, kai amžius 0 siekė 75,1 m. Lietuvos mastu šis rodiklis svyruoja nuo 70,7 iki 80,6.

Daugelio metų statistiniai duomenys patvirtina, kad Alytaus rajone vyrauja dvi pagrindinės mirties priežastys įtakotos širdies ir kraujagyslių sistemos ligų (260 mirties atvejų 2022 m.) ir piktybinių navikų (85 mirties atvejai 2022 m.).

Alytaus rajono savivaldybėje, kaip ir visoje Lietuvoje, mokinių visuomenės sveikatos priežiūros, visuomenės sveikatos stiprinimo ir stebėsenos funkcijos yra finansuojamos valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos lėšomis, skirtomis savivaldybės biudžetui Sveikatos apsaugos ministerijos kuruojamoms valstybinėms (valstybės perduotos savivaldybėms) funkcijoms vykdyti. Dotacijos finansuotos priemonės vykdomos, vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, atsakingų institucijų parengtomis metodinėmis rekomendacijomis, atsižvelgiant į paskutiniųjų metų savivaldybės sveikatos stebėsenos rodiklius ir gyventojų, bendruomenių pageidavimus. Renkantis paslaugos teikimo formą, bus atsižvelgiama į mokymo metodo efektyvumą, kuriojančių veiklą institucijų metodines rekomendacijas.

3. PLANO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

3.1. Tikslas – stiprinti Alytaus rajono gyventojų sveikatą, didinant gyventojų atsakomybę už savo sveikatą, vykdant Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojamą visuomenės sveikatos priežiūrą, teikiant kokybiškas, visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas.

3.2. Uždaviniai:

3.2.1. užtikrinti koordinuotą visuomenės sveikatos priežiūrą ugdymo įstaigose, stiprinant vaikų sveikos gyvensenos įgūdžius ir formuojant teigiamą požiūrį į sveikatą;

3.2.2. vykdyti Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos monitoringą, analizuoti ir vertinti gyventojų sveikatą bei jos pokyčius, gyvensenos įpročius ir jų poveikį sveikatai, planuoti ir įgyvendinti visuomenės sveikatos stiprinimo priemones;

3.2.3. stiprinti Alytaus rajono savivaldybės gyventojų sveikatą, organizuojant ir vykdant sveikatą stiprinančias veiklas, didinti gyventojų informuotumą apie sveiką gyvenimo būdą ir ligų prevenciją;

3.2.4. teikti psichosocialinę pagalbą Alytaus rajono gyventojams (mokyklų, įmonių darbuotojams, bendruomenių nariams moksleiviams).

4. PLANO ĮGYVENDINIMO PARTNERIAI

4.1. Alytaus rajono savivaldybės administracija.

4.2. Alytaus rajono savivaldybės asmens sveikatos priežiūros įstaigos.

4.3. Alytaus rajono savivaldybės ugdymo įstaigos.

4.4. Alytaus rajono bendruomenės.

4.5. Nevyriausybinių organizacijų.

5. PLANO FINANSAVIMO ŠALTINIAI

5.1. Valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos lėšos.

5.2. Alytaus rajono savivaldybės biudžeto lėšos.

5.3. Kiti šaltiniai.

6. PRIEMONIŲ PLANAS IR JO VERTINIMO KRITERIJAI

LR SAM strateginio veiklos plano priemonė, kodas	Paslaugos pavadinimas	Veiklos vertinimo kriterijai	Paslaugos vertinimo kriterijaus mato vienetas	Veiklos įgyvendinimo terminas (ketv.)	Vertinimo kriterijų planuojamos reikšmės		Pastabos / komentarai, jei veikla neplanuojama, ar neatitinka SAM rekomenduojamos normos
					Pusmečio	Metinės	
1	2	3	4	5	6	7	8
I PRIORITETAS. Psichikos sveikatos stiprinimas							
Visuomenės psichikos sveikatos priežiūra, psichikos ir elgesio sutrikimų profilaktika	1. Ankstyvosios intervencijos, skirtos nereguliariai vartojantiems psichoaktyviasias medžiagas ar eksperimentuojantiems jomis jaunuoliams, vykdymas (12-18 m.)	1.1. Asmenų, baigusių programą, skaičius	vnt.	I-IV	x	15	
		1.2. Asmenų, baigusių programą, dalis	proc.	I-IV	x	90	
	2. Priklausomybės konsultantų paslaugų teikimo savivaldybėse organizavimas (18+ m. gyventojai)	2.1. Apsilankymų pas priklausomybės konsultantą skaičius	vnt.	I-IV	x	242	
		2.2. Asmenų, gavusių priklausomybių konsultavimo paslaugas, skaičius	vnt.	I-IV	x	40	
	3. Mokyklų darbuotojų kompetencijos psichikos sveikatos srityje didinimo mokymų savivaldybėse organizavimas	3.1. Mokyklų darbuotojų, dalyvavusių mokymuose, skaičius	vnt.	I-IV	0	15	BAZINĖ PASIRINKTINA PASLAUGA Paslaugų apimtys planuojamos pagal SAM pateiktą vertinimo kriterijų planavimo lentelę.
	4. Bazinių savižudybių prevencijos mokymų organizavimas savivaldybių gyventojams	4.1. Asmenų, dalyvavusių mokymuose, skaičius	vnt.	I-IV	20	45	
	5. Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo savivaldybėse organizavimas (11+ m. gyventojai)	5.1. Psichologinės gerovės paslaugos	vnt.	I-IV	x	1500	

II PRIORITETAS. Sveikos gyvensenos įgūdžių formavimas ir stiprinimas

Lėtinių neinfekcinių ligų bei traumų profilaktika	6. Sveikos mitybos ir maisto švaistymo mažinimas, bei švediško stalo principo diegimas (mokiniai)	6.1. Mokinių dalyvavusių užsiėmimuose, skaičius	vnt.	I-IV	200	500	
		6.2. Unikalių mokinių, dalyvavusių užsiėmimuose, dalis	proc.	I-IV	15	30	
		6.3. Užsiėmimų skaičius	vnt.	I-IV	12	30	
	7. Sveikatą stiprinančių mokyklų plėtros skatinimas / priemonės "Aktyvi mokykla" įgyvendinančių mokyklų plėtros skatinimas	7.1. Mokyklų, dalyvaujančių Sveikatą stiprinančių mokyklų tinkle, dalis	proc.	I-IV	x	100	
		7.2. Mokyklų, dalyvaujančių „Aktyvių mokyklų“ tinkle, dalis	vnt.	I-IV	x	100	
	8. Traumų ir sužalojimų prevencijos skatinimas mokyklose	8.1. Mokinių, dalyvavusių traumų ir sužalojimų prevencijos užsiėmimuose, skaičius	vnt.	I-IV	250	400	
		8.2. Unikalių mokinių, dalyvavusių užsiėmimuose, dalis	proc.	I-IV	15	30	
		8.3. Užsiėmimų skaičius	vnt.	I-IV	17	28	
	9. Burnos higienos užsiėmimų organizavimas tikslinėse grupėse	9.1. Mokinių, dalyvavusių burnos higienos užsiėmimuose, skaičius	vnt.	I-IV	100	400	
		9.2. Unikalių mokinių, dalyvavusių užsiėmimuose, dalis	proc.	I-IV	15	30	
		9.3. Užsiėmimų skaičius	vnt.	I-IV	22	30	

Visuomenės sveikatos stiprinimas ir stebėseną	10. Gyventojų sveikos mitybos įgūdžių formavimas ir skatinimas (18+ m. gyventojai)	10.1. Asmenų, dalyvavusių sveikos mitybos skatinimo užsiėmimuose, skaičius	vnt.	I-IV	60	200	
		10.2. Užsiėmimų skaičius	vnt.	I-IV	3	12	
		10.3. Sveikatai palankesnių maisto produktų, pažymėtų „Rakto skylutės“ simboliu, skaičius	vnt.	I-IV	0	2	
	11. Traumų ir sužalojimų prevencijos skatinimas bendruomenėje (18+ m. gyventojai)	11.1. Asmenų, dalyvavusių užsiėmimuose, skaičius	vnt.	I-IV	40	100	
		11.2. Užsiėmimų skaičius	vnt.	I-IV	2	6	
	12. Gyventojų (iki 64 m. amžiaus) fizinio aktyvumo skatinimas	12.1. Asmenų, 18-64 m. amžiaus, dalyvavusių reguliariuose fizinio aktyvumo užsiėmimuose, skaičius	vnt.	I-IV	x	120	
		12.2. Užsiėmimų skaičius	vnt.	I-IV	x	100	
	13. Vyresnio amžiaus žmonių (65 metų ir daugiau) fizinio aktyvumo skatinimas	13.1. Vyresnio amžiaus asmenų, dalyvavusių reguliariuose fizinio aktyvumo užsiėmimuose, skaičius	vnt.	I-IV	x	25	
		13.2. Užsiėmimų skaičius	vnt.	I-IV	x	30	
	14. Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto (toliau - ŠKLCD) rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimas ir šių ligų prevencija	14.1. Asmenų, baigusių ŠKLCD sveikatos stiprinimo programą, skaičius	vnt.	I-IV	0	18	
		14.2. Grupinių užsiėmimų skaičius	vnt.	I-IV	5	9	
	15. Pagalbos mokinių savirūpai organizavimas ugdymo įstaigose	15.1. Lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis (toliau-LNL) sergančių mokinių, kuriems suteikta savirūpai reikalinga pagalba ugdymo įstaigoje, skaičius	vnt.	I-IV	pagal poreikį	pagal poreikį	Savirūpa bus organizuojama atsižvelgiant į poreikį 100 proc.
	16. Visuomenės sveikatos stebėsenos vykdymas	16.1. Tyrimo ataskaitų skaičius	vnt.	I-IV	0	2	

III PRIORITETAS. Dalyvavimas grėsmių, susijusių su užkrečiamųjų ligų valdymu ir prevencija							
Plėtoti sveiką gyvenseną bei stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžius ugdymo įstaigose ir bendruomenėse, vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėse	17. Užkrečiamųjų ligų prevencijos skatinimas ir supratimo apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms didinimas	17.1. Mokinių, dalyvavusių užsiėmimuose, skaičius	vnt.	I-IV	350	700	
		17.2. Unikalių mokinių, dalyvavusių užsiėmimuose, dalis	proc.	I-IV	15	30	
		17.3. Užsiėmimų, kuriuose dalyvavo mokiniai, skaičius	vnt.	I-IV	25	40	
		17.4. Asmenų, dalyvavusių užsiėmimuose apie mikroorganizmų atsparumą, skaičius (18+ m. gyventojai)	vnt.	I-IV	25	80	
		17.5. Užsiėmimų, kuriuose dalyvavo asmenys, skaičius	vnt.	I-IV	2	5	
IV PRIORITETAS. Savivaldybės visuomenės sveikatos biuro darbuotojų administracinių gebėjimų stiprinimas							
Plėtoti sveiką gyvenseną bei stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžius ugdymo įstaigose ir bendruomenėse, vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėse	18. Savivaldybės visuomenės sveikatos biuro darbuotojų, kvalifikacijos kėlimas	18.1. Visuomenės sveikatos specialistų, dirbančių ugdymo įstaigose ir kėlusią kvalifikaciją, skaičius	vnt.	I-IV	2	6	
			proc.	I-IV	33	100	
		18.2. Visuomenės sveikatos specialistų, išskyrus dirbančius ugdymo įstaigose, kėlusią kvalifikaciją, skaičius / dalis	vnt.	I-IV	2	5	
			proc.	I-IV	40	100	
		18.3. Visuomenės sveikatos biuro darbuotojų, išskyrus nurodytus 18.1 ir 18.2 p., kėlusią kvalifikaciją, skaičius / dalis	vnt.	I-IV	1	1	
			proc.	I-IV	100	100	
V PRIORITETAS. Savivaldybės visuomenės sveikatos biurų vykdoma viešinimo veikla							
Plėtoti sveiką gyvenseną bei stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžius ugdymo įstaigose ir bendruomenėse, vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėse (kodas 11-001-02-10-13)	19. Sveikos gyvensenos viešinimas	19.1. Informacijos pateikčių skaičius***	vnt.	I-IV	250	400	

**Priemonių plane pateikiamos pagrindinės priemonės iškeltiems uždaviniams pasiekti, paliekant galimybę metų eigoje planą papildyti priemonėmis, atsirandančiomis atsižvelgiant į tikslinių grupių poreikį, partnerių pasiūlymus, veiklą koordinuojančių institucijų rekomendacijas.*

*** Mokinių, ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, visuomenės sveikatos priežiūra vykdoma pagal atskirus mokslo metams paruoštus planus, suderintus su ugdymo įstaigų administracija, todėl bendrame Biuro veiklos plane pateikiamos tik svarbiausios veiklos šiose įstaigose.*

**** Straipsniai, publikacijos, pranešimai spaudai ir kita sveikatinančios informacijos sklaida vykdoma nuolat, atsižvelgiant į aktualijas valstybėje bei savivaldybėje.*

7. LAUKIAMO REZULTATAI

7.1. Didės visuomenės raštingumas sveikatos stiprinimo srityje, bus organizuojamos kokybiškos, savalaikės ir poreikius atitinkančios sveikatos stiprinimo priemonės skirtingo amžiaus grupių Alytaus rajono gyventojams.

7.2. Bus sistemingai kaupiami visuomenės sveikatos stebėsenos duomenys. Visuomenei ir sveikatos politikos formuotojams bus pateikta informacija apie Alytaus rajono savivaldybės gyventojų sveikatą. Vadovaujantis gautais duomenimis bus planuojamos ir įgyvendinamos savivaldybės visuomenės sveikatos stiprinimo priemonės.

7.3. Pagerės tėvų, mokyklos bendruomenės informuotumas apie mokinių sveikatos būklę, bei jai įtaką darančius veiksnius. Mokiniai nuolat gilins savo sveikatos žinias įvairiomis sveikatos stiprinimo temomis bei formuos sveikatai palankius gyvenimo įgūdžius.